

800 let Klokot

V roce 2020 si připomínáme 800 let od první písemné zmínky o obci Klokoty. Listina z roku 1220, kde je existence Klokot doložena, není zakládací listinou této obce. Což znamená, že Klokoty jsou ještě starší. Tehdejším majitelem vsi byl Vítek z Klokot, syn mocného jihočeského pána Vítky z Prčice. Nejstarší osídlení na území Klokot spadá do období pravěku, konkrétně do doby laténské 2.–1. stol. př. n. l. Tuto skutečnost doložil záchranný archeologický výzkum z roku 2016. Tento výzkum byl proveden při výkopech inženýrských sítí v nejmladší klokotské ulici Za Farou.

Dějiny obce Klokoty se začaly psát s největší pravděpodobností na počátku 13. stol. Tehdy se obec nazývala Klokot, až v pozdějších staletích se objevuje plurál (Klokoty) původního názvu. Existuje několik teorií, jak její název vznikl: dle Augusta Sedláčka ves dostala název podle klokočového křoví, kterým prý byly porostlé klokotské stráně. Dle pamětní knihy se název odvozuje od klokotajícího pramene u Dobré vody. Další možnost uvedl tábořský děkan Zelenka, který se domnívá, že název pochází z německého výrazu Klog-Gott (Klage Gott), tedy bolest boží. Vítek z Klokot, zakladatel rodu pánů z Landštejna a Třeboně, zde vystavěl tvrz. Předpokládalo se, že tvrz pánů z Klokot se nacházela nad Modrým dolem na „Hrádku“ respektive na kalvárii, kde se dnes nachází kamenný kříž. Přispívá k tomu jednak okolní terén, který připomíná tvrziště vejčitého tvaru obklopené příkopem, a blízkost církevní stavby, kapličky Matky boží u Dobré vody. Jenže žádný z archeologických výzkumů základy panského sídla v této lokalitě neodhalil. Ani poslední archeologický výzkum pracovníků Husitského muzea z let 2016–2018 v dnešní ulici Za Farou tvrz neobjevil. Našly se zde tři zahloubené objekty, dvě zděné zemnice a objekt hospodářského charakteru. Jedna ze zemnic je datována do 13. stol. (kamenné zdi spojené jílem o mocnosti 60 cm), druhá zemnice (půdorys 5 x 5 m, početný soubor užitkové keramiky a nádobkových kachlů jsou k vidění v nové expozici v Bechyňské bráně) a hospodářský objekt spadají do období přelomu 14. a 15. stol. Všechny zmíněné objekty zanikly v době, kdy na sousední ostrožně začal vznikat husitský Tábor.

Dalším majitelem Klokot byl Vítkův syn Ojíř. Zřejmě na přelomu 13. a 14. stol. se ves dostala do majetku Rožmberků, kteří ji začlenili do příběnického panství. V roce 1420, kdy ves obsadili husité, ke Klokotům patřilo 26 lánů polností. O rok později se staly dějištěm „potupné“ exekuce adamitů (pikartů), kterých tu na sedmdesát nechal upálit zaživa hejtman Jan Žižka. Tuto tragickou událost připomíná od roku 1996 pomník na návsi s reliéfem od Františka Bílky, který zobrazuje Petra Kániše a Martínka Húsku.

Smlouva mezi tábořskou obcí a Oldřichem II. z Rožmberka z 3. června 1437 vyřešila majetkoprávní spory mezi oběma stranami. Od této doby se část Klokot dostala do majetku husitského města i s patronátním právem nad zdejším kostelem. Zbytek vsi držel tábořský měšťan Petr Růže a jeho dcera Kateřina. V roce 1469 se jejich část dostala rovněž do majetku města Tábora, protože po nich nezůstali žádní dědicové.

Klokoty byly v okolí Tábora největší obcí. Dle výše úročných dávek lze soudit, že kvalita zdejší půdy byla dobrá a co do výše platů patřila k nejvyšším na celém tábořském panství. Těžké časy pro obec přišly v době třicetileté války. V letech 1620 a 1621 sídlil v Klokotech hlavní stan císařské armády generála Baltazara Marradase, v roce 1648 pak hlavní stan

švédské armády generála Arvida Wittenberga. Pobyty a průtahy armád domácích i nepřátelských a morové epidemie snížily jak počet obyvatel vsi, tak i počet zdejších stavení. V roce 1679 táborští prodali Klokoty za 4 000 gr. španělskému benediktinovi z Montseratu Didacu a Convero. Společně se svými druhy bydlel v klokotském dvoře při hlavní silnici na Písek, v někdejší domě u Kunů, kde se říkalo „prelatura“. Didacus společně s tábořským farářem Jiřím Josefem Winklerem inicioval barokní přestavbu klokotského poutního kostela. V roce 1705, čtyři roky po zahájení stavebních prací, byl Didacus odvolán do Vídně a správy Klokot se ujali benediktýni z rakouského Melku. Před polovinou 18. stol. táborští Klokoty od benediktýnů odkoupili zpět.

Po změně správního řádu c. k. monarchie v polovině 19. stol. získaly Klokoty nezávislost. Až do roku 1886 ke Klokotům patřili Náchod, Nasavrky, Svrabov a Radimovice, do roku 1920 Všečov a Zahradka. Téměř stoleté období samosprávy přetrhala okupace, která dala vzniknout v roce 1942 Velkému Táboru. Po válce přestal na čas existovat, ale v 60. letech byl opět vzkříšen a jeho součástí se staly roku 1972 i Klokoty s Všečovem a Zahradkou. Tyto tři obce se spojily již roku 1961. O čtyři roky dříve došlo ke kolektivizaci a vzniku JZD Klokoty, které bylo během 5. pětiletky (1971–1975) integrováno do JZD Dražice. Do podoby Klokot, z urbanistického hlediska, zasáhla výstavba Pražského Sídliště (60.–70. léta 20. stol.), kterému padlo za oběť mnoho rodinných domů, tak i zabránění hospodářských zázemí a zahrad jednotlivých usedlostí (1978).

rok	počet obyvatel	počet domů
1840	254	38
1848	273	39
1869	380	42
1880	364	44
1890	392	46
1910	424	54
1930	410	60
1950	464	93
1961	601	148
1970	612	135
1980	2 134	182
1991	2 835	391
2001	2 646	403
2011	2 460	425

Vývoj počtu obyvatel a množství domů v Klokotech jsou dle tabulky kontinuálně doloženy zhruba až od poloviny 19. stol. Do té doby s jistotou Klokoty tvořila dlouhá náves táhnoucí se od silnice na Písek až ke kostelu, kterou po obou stranách obklopovaly jednotlivé zemědělské usedlosti. Za první republiky domy postupně přibývaly kolem silnice na Písek a za klokotským dvorem, kolem dnešní ulice Kapitána Nálepky a přilehlé části Petrohradské, kde jsou dodnes rodinné domy. Výjimku tvoří tzv. Ameriky, bytové domy čp. 80 a 81, které si nechala postavit Josefa Petru v roce 1933 na pozemcích, které si koupila od pana Nouska (čp. 41). K velkému rozšíření Klokot došlo v 50. letech 20. stol., kdy začala výstavba Klokotského

sídliště (severní část obce nebo „Za Hervířovými“). V roce 1954 došlo k rozměření 52 parcel, které byly v následujících dvou letech rozprodány. Tyto parcely se nacházely na pozemcích města Tábora, Františka Nouska (čp. 41), Františka Truhláře (čp. 33), Vojtěcha Šrámka (čp. 27) a Václava Vojty (čp. 26). Na jedné straně Klokoty narůstaly, na druhé ubývaly díky výstavbě Pražského Sídliště. *„Těmito demolicemi uvolnil se krásný prostor severně od hlavní silnice pro panelovou výstavbu další části Pražského Sídliště. Inu staré nevyhovující musí ustoupit novému, modernímu odpovídajícímu současné životní úrovni.“* Tato slova zapsal pan kronikář Krch do klokotské pamětní knihy v roce 1972. Naneštěstí stáří většiny domů, které byly kvůli výstavbě sídliště zbourány, se pohybovalo kolem 40 let.

Do podoby Klokot zasáhla i socializace vesnice, byť se jí místní dlouho bránili. To dokládá i zpráva kronikáře Krcha z roku 1954: *„Na tomto úseku obec ustrnula, i když přesvědčovací akce našich zemědělců byla posílena funkcionáři ONV. Vcelku značná životní úroveň našich zemědělců, kterou argumentují proti okolním zemědělcům již začleněným v JZD je jedna z příčin, proč se přesvědčovací akce nepotkává se zdarem.“* Jednotné zemědělské družstvo „Klokoťáci“ vytvořili až na podzim 1957. Pro svod dobytka byly poměrně nízkou částkou provedeny adaptace u Cvachů (čp. 32) a Nousků (čp. 28). Krávy byly ustájeny u Zemanů (čp. 19), Nousků (čp. 41) a Vojtů (čp. 17), drobnější dobytek u Kotašků (čp. 5) a Cvachů. Vepřín byl adaptován u Říhů (čp. 14) a konírna u Truhlářů (čp. 33). V roce 1961 došlo ke sloučení Klokot, Všechova a Zahradky, stejně tak i jejich JZD. Ve stejném roce začala jednání o výstavbě velkého kravína na katastru Klokot, ale to ONV zakázalo s odůvodněním, že Klokoty jsou příměstskou oblastí Tábora a specializují se hlavně na zelinářství. Proto byl kravín postaven v Zahradce. Téměř 200 dojnic do něj bylo umístěno na konci roku 1964, kdy místní družstvo obdrželo název „JZD Slovenského národního povstání“. Nový čtyřřadový kravín doplnily silážní jámy, skladovací prostory a teletník (1967). Místní JZD patřilo mezi první v okrese, stalo se držitelem mnoha cen a sami družstevníci dostávali slušné finanční podíly.

Asi největší zásah do podoby Klokot způsobilo zabránění hospodářských zázemí jednotlivých usedlostí v roce 1978. V této době bylo Pražské Sídliště téměř dokončeno, ale poptávka po samostatném bydlení daleko přesahovala nabídku, stejně tak se nedostávalo volných pozemků. Z toho důvodu došlo k takto radikálnímu kroku, který přinesl velké množství stavebních parcel. Na nich vzápětí začaly vyrůstat hlavně řadové domy. Jedná se o ulice Ve Struhách, Na Zahradách, Sadová, Na Rokli, Ke Chlumu a Luční.

Poutní areál Klokoty

Poutní areál s kostelem Nanebevzetí Panny Marie je zřejmě to nejznámější, co mohou Klokoty nabídnout. První zmínky o církevním objektu spadají do 13. století, ze kterého pochází i legendy o vztyčení prvního kostela a původu mariánského obrazu. Původní kostelík stával u studánky Dobrá voda, kde došlo k Mariánskému zjevení. Jenže tento brzy nedostačoval a tak byl 1 000 kroků odtud vztyčen nový kostel. Ten byl během husitských válek poničen, ale před polovinou 15. stol. znovu obnoven a v 16. stol. přestavěn. O svátku Nanebevzetí Panny Marie (15. 8.) 1636 byl do kostela umístěn nový obraz Matky boží, který na přání Ondřeje Klementa Kokra zhotovil pražský malíř Johann Andreas Burger. Tehdy došlo k prvnímu slavnostnímu přenesení oltářního obrazu z Tábora do Klokot. V roce 1701 začala téměř padesátiletá přestavba poutního areálu v barokním slohu do podoby, kterou známe my dnes. Přestavbu začal Didaco a Convero, pokračovali v ní benediktini z Melku, aby ji dokončilo město Tábor jako patron tohoto svatostánku. Na stavbu přispívali věřících z blízka i daleka, i mnoho šlechticů, jejichž erby jsou zvěčněny v kostele.

Původní hřbitov se nacházel kolem kostela. Až ve 2. pol. 17. stol. došlo k vybudování nového hřbitova v sousedství kostela a jeho následnému ohrazení kvůli morové epidemii. K prvnímu rozšíření

klokotského hřbitova došlo v roce 1932, ke druhému v 50. letech 20. stol. a k zatím poslednímu rozšíření došlo kolem roku 2000, kdy byl klokotský hřbitov obohacen o rozptylovou loučku a urnový háj.

V sousedství kostela stojí Emauzy. Jedná se o objekt klokotské školy z roku 1875. Dějiny klokotské školy se začaly psát již roku 1816, kdy ji začaly navštěvovat děti nejen z Klokot, ale i Všechnova, Zahrádky, Náchoda, Čelkovic, Větrov, Horek, Svrabova, Hýlova, Nasavrky a Radimovic u Tábora. Škola sídlila v původním objektu až do roku 1872, kdy se děti musely přestěhovat do prvního patra Velké hospody. O tři roky později pak do nové budovy proti kostelu. Jednotlivé obce se postupně odškolily, až zůstaly pouze Klokoty, Všechnov, Zahrádka a Náchod. Historie klokotské školy byla sečtena v roce 1972, kdy došlo k integraci Klokot, Všechnova a Zahrádky s Tábořem. Díky tomu, že budova měla zanedlouho oslavit 100 let, stala se odloučeným pracovištěm 7. ZDŠ. V roce 1995 budovu získala kongregace Misionářů oblátů Panny Marie Neposkvrněné jako poutní dům dnes známý jako Emauzy.